

364. Nagybajom, Szöszele
(KÖH 70039)

(Somogy megye) R, B

Helyi lakos bejelentést tett a község határában talált régészeti lelőhelyekről. 2009. április 8-án felkerestük a bejelentőt, és vele közösen az előkerülési helyeket.

A nagy kiterjedésű lelőhelyen sok őskori kerámiatöredéket gyűjtöttünk (lengyeli, Balaton-Lasinja?, Baden? Somogyár-Vinkovci, Kisapostag? és urnamezős kultúra).

Munkatársak: Varga Máté, Nyári Zsolt és Cserép Tamás.

NÉMETH PÉTER GERGELY

365. Nagybörzsöny, Gőr-hegy
(KÖH 10756)

(Pest megye) B

A jelentést lásd a kötet 116. oldalán!

MIKLÓS ZSUZSA

366. Nagyharsány, Kopáralja-dűlő
(KÖH 20398)

(Baranya megye) Ró

A Nagyharsány–Villány közti vízelvezető árok és áteresztő kotrásánál végeztem 2009 szeptemberben régészeti szakfelügyeletet. Az út É-i oldalánál a már meglévő vízelvezető árok tisztítását, kotrását végezték. A munkálatok nagyjából a korábbi árok nyomvonalát követték, ill. néhány helyen mélyítették is. Az áteresztő É-i és D-i felénél régészeti jelenségek látszódtak az árok aljában és metszetében. Az É-i oldalán, az áteresztőtől mintegy 30 m-re egy, az alján római téglákkal kirakott kemence keresztmetszete látszott az oldalfalban és egy gödör az árok aljában. Az árok aljától mintegy 1,5 m magasságban egy kerámiás, téglás réteg rajzolódott ki végig az árokban, ami valószínűleg az egykori római szint lehetett.

Az áteresztő D-i oldalánál az áteresztőtől mintegy 5 m-re egy nagyobb méretű kemence faltját figyeltük meg és tártuk fel. A kemencének csak a földbe mélyített része maradt meg. A kemence fala mentén a talaj vastag (kb. 40 cm széles) sávban vörösre átégett, amely nagy hőmérsékletre, azaz feltehetőleg fém vagy üveg olvasztására utal. A metszetal nyeseésekor középen megtaláltuk az egykori rostélyt alátámasztó oszlopot, melyet teljesen kibontani nem tudtunk. A kemencének az árokba eső részének betöltésében rostélymaradványokat nem találtunk, ugyanakkor az egykori rostélynak a kemence falából sugárirányban, a középső tartóoszlop felé kiinduló maradványait meg tudtuk figyelni. A kemence rostély feletti része a korábbi földmunkák során már megsemmisült.

A kemence és a tüzelőnyílás oldalfalát habarcsréteggel burkolták, ugyanakkor a kemence tüzelőnyílással szemben lévő oldalát zöldes, igen kemény, belül lyukacsos olvadékréteg borította, melyet a kemence aljának nagyobb részén még annak használói feltörtek.

Ez arra is utalhat, hogy a kemencéből az olvadékot a tüzelőnyílással szembeni oldalon keresztül emelték ki. A tüzelőnyílás oldalát téglából épített fal erősítette meg. Egy helyen a tüzelőnyílást átvágtuk, lemélyítettük, amiből látszott, hogy a kemence alját több rétegben is megújították. A betöltésben néhány olvasztótégely-töredék ill. a kemence falának omladékából származó nagy mennyiségű római kori tegula töredéke és tapasztások is előkerültek. Kerámiát nem találtunk. A kemence előterében a hamuzógödört a törmelékek miatt nem állt módunkban megkeresni, ill. valószínűleg lejjebb volt, mint amit a földmunkával érintettek.

Mivel a nagyharsányi villa a leírt területtől mintegy 400 m-re volt, feltételezhetjük, hogy az itt talált kemencék hozzá tartoztak.

GÁTI CSILLA

367. Nagyigmánd, Kettes-dűlő

(Komárom–Esztergom megye) B, Ró

2009. október 21. és november 17. valamint december 3–7. között elvégeztük a tervezett szélenergiapark területére eső lelőhelyeken a megelőző feltárást.

Kettes-dűlő I. (KÖH 67081): A 092/16, 092/18, 095, 0101/11 és 0101/15 hrsz. ingatlanokon a kutatást egy út építése tette szükségessé, mely 6,5–13,5 m szélességben halad át a lelőhelyen, „L” alakban. A lelőhely felszínét 1–3 m relatív magasságú „dombok” tagolják, melyek tetejéről az intenzív mezőgazdasági művelés miatt a humusz egy része a „völgyek” felé erodálódott. A humuszréteg vastagsága emiatt 20 cm és 1,3 m között váltakozott. Az objektumok a lehumuszolt területen nagyjából egyenletesen oszlottak el. A feltárt terület 7207 m².

Az ásatás során 162 objektum került elő: 6 árok, 53 oszlopgödör és 103 gödör. Ezek közül 57 őskori, 7 késő bronzkori, 2 római császárkori, 15 újkori és 81 ismeretlen korú. Az ismeretlen korú objektumok többsége a késő bronzkori település oszlopszerkezetű házához tartozhatott, de ezek nem tartalmaztak leletanyagot. A késő bronzkori leletanyagot síkozott peremtöredékek és grafitozott külső felületű edények jellemezték. A többi „őskori” objektum is valószínűleg késő bronzkori, de ezek kerámiái csak általános bronzkori formákat és díszítéseket mutattak, pontosabb keltezésük mosás és restaurálás előtt után lesz lehetséges. A római császárkori leletanyagot korongolt sötétszürke és fekete, csillámos soványítású kerámia jellemzi. Ebből az időszakból származik az ásatás egyik kiemelkedő lelete, egy korinthuszi oszlop töredéke.

Kettes-dűlő II. (KÖH 67079): A lelőhely a községtől DK-re, kb. 3 km-re helyezkedik el, területe kb. 3 hektár. A 095 hrsz. ingatlanon feltárt terület 1212 m² volt, melyen 35 objektum került elő: 12 árok és 23 gödör. Ezek közül 14 római császárkori, 21 ismeretlen korú. A római császárkori leletanyagot korongolt sötétszürke és fekete, csillámos soványítású kerámia jellemzi. Ebből az időszakból származik az ásatás két kiemelkedő lelete,

egy Drag. 37 tál perem- és oldaltöredéke „atléta” jele-
netekkel, valamint egy szintén terra sigillata töredék
mesterbélyeg részletével.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat
budapesti regionális irodájában történő elsődleges fel-
dolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek
végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Herbály Róbert régész; Falchetto Alf-
red, Kecskés Balázs, Novák Béla, Peuser Lóránt, Vámos
Balázs, Volentér Viktor régésztechnikusok. A geodéziai
felmérést a Geoservice Kft. végezte.

NAGY NÁNDOR NORBERT

368. Nagyigmánd, Sós-tói-dűlő (KÖH 67039)

(Komárom-Esztergom megye) Á

2009. október 6–16. között elvégeztük a tervezett
szélerőműpark területén, a 099/5 hrsz. ingatlanon elhe-
lyezkedő lelőhely megelőző feltárását. A feltárt terület
2293 m² volt.

A lelőhely DK-i végéről indulva a feltárási terület
ÉK-i szélén, azzal párhuzamosan egy 4 m széles DK-
ÉNy-i irányú kutatóárkot húztunk a lelőhely teljes
hosszában. Az építési terület a lelőhely ÉNy-i oldalán
a C703 szélerőmű platformja miatt téglalapszerűen ki-
szélesedik, melybe további három 2 m széles ÉK-DNy-i
irányú kutatóárkot húztunk az építési terület ÉK-i ol-
dala és a már kialakított 1. kutatóárok közé. A lelőhely
szondázását követően megállapíthattuk, hogy régészeti
objektumok elsősorban a lelőhely DK-i oldalán fordul-
nak elő, valamint az építési terület ÉNy-i harmadának
közepén egy ismeretlen korú É-D-i irányú árkot figyel-
tünk meg. A már kialakított 1. kutatóárkot DK-i irányba
tovább bővítettük a lelőhely pontos kiterjedésének
meghatározása érdekében. Megállapíthattuk, hogy a
lelőhely a terepbejárásakor rögzített lelőhelyhatárokhoz
képest mintegy 50 m-rel DK-re található.

A felületen összesen 13 régészeti objektum feltár-
tunk azonosítani. Az elszórtan elhelyezkedő göd-
rök és a megközelítően egy sorban található házak
alapján azonosítható telep tájolása az építési terület
DK-i oldalán található erősen elnyúlt, a területből
kissé kiemelkedő ÉK-DNy-i irányba húzódó dombhát
irányához igazodhat. Az építési terület ÉNy-i oldalán
található homokhát a kutatóárkok tanulsága alapján
már nem tartozhatott a telephez, a homokhát mind
anyagában, mind szerkezetében eltér az építési terület
DK-i oldalán, a régészeti objektumokkal fedett löszös
jellegű dombháttól.

Az egykori mezőgazdasági művelés okozta erózió kö-
vetkeztében az egykori felszín jelentősen elkopott, ezért
a régészeti objektumoknak viszonylag kis mélységű, az
altalajba mélyedő része maradt meg. A területen felszín-
re került 3 Árpád-kori veremház, 8 kis mélységű gödör,
1 árokresztlet, valamint 1 szabadban álló kemence – egy
13. századi Árpád-kori település maradványai.

A leletek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat
budapesti központjában történő elsődleges feldolgozás
után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerülnek végleges
elhelyezésre.

Munkatársak: Czékus István, Nagy Ferenc régész-
technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft.
végezte.

PETKES ZSOLT

369. Nagykanizsa, Vár utca 12. (KÖH 20265)

(Zala megye) Kk

A telken, az egykori kanizsai vár területén a földmunká-
val járó bontási munkálatokkal párhuzamosan végeztük
el a régészeti szakfelügyeletet. A lebontott nagykani-
zsai üvegyár épületeinek, annak beton alapozásának
felszedését, földből való kiemelését, a tereprendezést
követtük figyelemmel. A február–áprilisban végzett
szakfelügyelet során megtaláltuk többek között a váron
áthaladó szekérút egy részletét, építményekre utaló cöl-
löpsorokat figyeltünk meg, és rengeteg 17. századi kerá-
miatöredéket, fémleletet (kard, ágyúgolyó) gyűjtöttünk.
A földmunkák során jól látszott, hogy a korábban
feltöltött, jelenlegi talajszint alatt egy fekete régészeti
kultúrréteg van. Munkánk során folyamatosan figyel-
tük a betonelemek, különös tekintettel a nagyméretű,
kerek átmetszetű, sokszor 4 m mélyen a talajba fúródó
betonpillérek kiemelését. Ennek során megfigyeltük a
talaj szerkezetét is a mai járósinttől egészen az altalajig.

A fekete régészeti kultúrrétegben megfigyelt facölö-
pök az alatta lévő világosszürke agyagban álltak. A beton-
pillérek kiemelésekor számtalan vastag, kerek átmetszetű,
kihagyozott cölöp került a felszínre. A gép, hogy ki tudja
szedni a betontömböket, szélesen körbeárkolta azokat, e
bolygatások alkalmával kerültek felszínre nagy számban a
cölöpök. Különösen sok cölöpöt találtunk a munkaterület
D-i, DNy-i részén. A cölöpökkel kiszedett fekete földben
rengeteg késő középkori leletet gyűjtöttünk össze. A jel-
legzetes kerámialeletek mellett (edények perem-, oldal- és
aljtöredékei, zöldmázás tálak, sárga mázas darabok), meg-
határozó fémleletek is előkerültek (ágyúgolyók, vaskard,
vaseszközök töredékei, béklyók).

A munkafolyamatok követése mellett az építési
terület É-i részén 170,95 m²-es területen próbafeltárást
is végeztünk. Iszapolókanalas markolóval szedtük le a
törmelékes felső részt a fekete kultúrréteggel. A kis felület
ellenére egy fontos objektumra, a várról készült metsze-
teken is ábrázolt, széles, fából ácsolt szekérút részletére
bukkantunk, melyet átmetszettünk. A metszetből meg-
állapítást nyert, hogy az utat vastag deszkákból készí-
tették, többször megújították, felszínét eleve domborúra
képezték ki, hogy levezesse az esővizet. Szerkezetét
tekintve adat van arra, hogy két oldalát cölöpök közé
tették, zsaluzták, alája földet hordtak.

Munkatárs: Molnár József régésztechnikus.

SZÁRAZ CSILLA